

לע"נ רבי יואל שרגא
בן הגאון רבי שמואל
דב רוזנברג זצ"ל
נלב"ע י"ג אלול תשכ"ז

נר לשולחן שבת

כי תצא

גלין 664 תשע"ט



בכל עניני העלון
נתנאל רוזנבליט
0556764501
ner4499@gmail.com



חשש אבי הבחורה כי אב כזה ישפיע בהתנהגותו על חינוך הנכדים שיהיו בעתיד. השדכן הרגיע אותו באומרו, שאבי הבחור כבר שנים רבות אינו בין החיים. כך קם ונהיה השידוך. בהגיע עת החתונה, ראה אבי הכלה כי במזרח ליד החתן יושב איש פשוט. שאל את הנוכחים, מי הוא זה? ענו לו כי זה אבי החתן...

בכעסו הרב הזעיק את השדכן בדחיפות, באומרו: 'הלא אמרת לי שאבי החתן נפטר?!' ענה לו השדכן: 'האם זה נקרא חי? האם יש בו חיות?! כבר מזמן הוא לא חי...'



ואמ'י

סיפר הגאון הצדיק רבי אריה לוי: "היה זה יום חורף גשום וקר והנה נודע לו שאשתו הצדקת צפורה חנה ביקרה בתלמוד תורה "עץ חיים", שם שימש רבינו כמשגיח רוחני, ונפגשה לשיחה עם המלמד של בנה, שמחה שלמה. הדבר היה לו לפלא גדול, כי זה מספר ימים שהיתה חולה ולא יצאה מפתח הבית. בערב הוא שאל אותה לפשר הדבר."

לימים סיפר הגאון רבי שמחה שלמה את המעשה: "ילד יתום התחצף כנגד המלמד, המלמד סטר על לחיו, הילד בכה. לאות מחאה יצאו כל התלמידים מהכיתה. אני פחדתי להשאר לבד בכיתה, יצאתי גם. המלמד פנה לאבא בתור משגיח וסיפר לו שגם אני יצאתי."

אבא סיפר זאת לאמ'י. למחרת, באה אמ'י ל"עץ חיים", למלמד. בכתה וביקשה ממנו מחילה וגם אני ביקשתי מחילה, בשבילי זו היה בושה גדולה. לעומת אמ'י באה אמו של הילד שהיכו אותו והתנפלה על המלמד."

סיום הסיפור מפי רבי אריה לוי: "לימים גדלו הנערים, בני גדל לתפארת והינו תלמיד חכם גדול וירא שמיים, ואילו הילד ההוא סר מדרך התורה והינו שחקן כדור רגל ידוע..."



"בקולנו - שיהיו האב והאם שווים בקול, מראה ו..." (סנהדרין עא.)

פירוש הענין - רק אם האב והאם מדברים בקול אחד, כלומר, אם יש ביניהם אחדות דעים, רק אז יכולים לומר לעצמם שלא הם אשמים בקלקול בנם, אך אם אין הסכמה בין האב ובין האם, אין הם מחנכים בדרך אחת, קלקלת הבן עדיין איננה מוכיחה את השחתתו! אילו התחנך כראוי על ידי הוריו, אפשר שהיה מתפתח בדרך אחרת. ומה שעוות בגללם יכול להתקן ולחזור למוטב על ידי החיים והנסיון! (רש"י הירש)

פרשת כי תצא יש בה את מספר המצוות הגדול ביותר בתורה: שבעים וארבע מצוות עשה ולא תעשה!

האדם נברא לקיים תרי"ג מצוות, כי המצוות אי אפשר להיות האחת בלתי האחרת, כדמות בגד הנארג, שכל חוט וחוט קשור בחברו, עוזר בקיומו וכל החוטים מתחברים יחד לבגד שלם. הכלל העולה: אין האדם שלם אלא שהשלים כל תרי"ג מצוות. כשחיסר האדם ולא קיים כל התרי"ג, אז הוא פגום לפי שיעור חסרונו. כל מצוה יש לה סגולה מיוחדת שהיא מאירה בנשמתו. השאלה המתבקשת: מי הוא זה ואיזה הוא שקיים כל התרי"ג מצוות, הלא אין זה יתכן כלל וכלל?! אם כן כולנו חסרים חלילה...

ה"שבט מוסר" מביא מספר תירוצים לשאלה זו

התירוץ היותר פשוט, שמקיים מה שאפשר לו ומוכן לקיים כל מה שיכול לקיים ועוסק בתורה על מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות 'שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה'.

ב. סוד הגלגול, מי שהוא ישראל מתגלגל בכהן.

ג. כל ישראל נפש וגוף אחד, ומצוה שעושה אחד נחשב כאילו מקיימים כולם, זהו ש'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק טובה מן השלום' - משום שעל ידי השלום נעשים גוף אחד ונמצא כל אחד ואחד מקיים תרי"ג מצוות. אכן כדי שיחשב לאדם מה שמקיים חברו, צריך שיחשוב בליבו 'מי יתנני כהן!' 'מי יתנני לוי!'



סודר, שלא ישמור מצוות עשה, ומורה, במצוות לא תעשה. (אבן עזרא כ"א ח')



סודר על דברי אביו ומורה על דברי אמו. (ספרי)

ביאר הנצי"ב: האב מלמד את הבן תורת ה' שנקראת מוסר - 'שמע בני מוסר אביך', לכן הבן שאינו שומע נקרא "סודר". האם מלמדת את ילדיה דרך ארץ - 'ואל תיטוש תורת אמן' והבן שלא שומע לה נקרא "מורה". נמצא שבן סודר ומורה הכוונה שאינו הולך לא בדרך התורה ולא בדרך ארץ ומידות. (עמק הנצי"ב ועיי"ש)



אביו

לגאון רבי שמאי גינזבורג היו סדרים קבועים, כל דקה מנוצלת. יהודי שאינו מנצל את זמנו, הרי זה בבחינת מיתה! רבי שמאי היה אומר: "להרוג את הזמן, פירושו, להרוג את החיים."

מיד סמך לזה מעשה, על בחור מעולה אשר מחותנו לעתיד חשש לקחתו כחתן לבתו, כיון ששמע שאביו מאד מגושם, לץ המתבטל תדיר.



בכלל זה היה בקשרי מכתבים עם חתנו של רבי אליעזר שולביץ, הלא הוא הגאון רבי משה עוזר, ראש ישיבת לומז'ה.

כאשר בתו של רבי משה עוזר עמדה להנשא לאברהם הלפרין, שהיה בעבר מפקד ההגנה בעיר העתיקה, הוריה ביקשו את רבי אריה שיבוא לסדר קידושין. אמנם רבי אריה נאלץ לדחות את בקשתם בעקבות מחלתה האחרונה של אשתו הרבנית צפורה חנה, שלא רצה לעזוב אותה ולנסוע עד פתח תקוה לחתונה.

והנה, באמצע החופה, הופיעה לפתע דמותו המאירה של רבי אריה. אף הספיקו לכבד אותו ב'ברכה'. הכל תמיהו: למה הגיע רבי אריה לבסוף? ואם הגיע – למה איחר שלא כמנהגו?

בתום החופה, כאשר הזוג נכנס לחדר יחוד, קרא רבי אריה לרבי משה עוזר ואשתו הרבנית רחל, וגם לבנם, רבי אליעזר, שהיה אז בחור. סיפר להם שאמש הופיע בחלומו בנם שמחה מאיר הי"ד, שנהרג במהלך פעילותו באצ"ל, וביקש ממנו להשתתף בחתונת אחותו ולמסור בשמו להוריו ולמשפחה 'מזל טוב'. אמנם, הוסיף שמחה: 'יודע אני שמכשולים רבים יהיו לך בדרכך, אך אנא, אל תרפה ותתעקש להגיע לחתונה'.

כאשר התעורר רבי אריה משנתו, החליט שהוא מחוייב לקיים את בקשת הנפטר הקדוש – ואחר הצהריים יצא לדרך על מנת להגיע לחופה. אלא, שכפי שחזה הנפטר מראש, כמה דקות לאחר שיצא האוטובוס את העיר ירושלים, החל המנוע לקרטע עד שנאלץ הנהג לעצור בצד הדרך...

רבים מהנוסעים החליטו לשוב ירושלימה, אבל רבי אריה התעקש להמשיך בדרכו. לאחר כמה דקות עצר רכב והעלהו לכיוון פתח תקווה. אלא ש... כעבור כמה ק"מ החל גם מנוע הרכב הזה לזייף עד שנעצר בצד הדרך וחוזר חלילה...

רבי אריה המשיך להתעקש להתגבר על המכשולים שהמשיכו להיערם בדרכו (הגאון רבי אליעזר עוזר אינו זוכר כמה פעמים אירע כך), עד שהצליח להגיע – אמנם באיחור – לחופה, וכעת הוא בא לקיים שליחותו ולמסור להורים ולמשפחה ברכת 'מזל טוב' מבנם שבגן עדן...

(שמחת שלמה" מטר"מ)



"ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו". (כ"ה ט)

השאלה בהלכות חליצה - שאלה של חיים ומוות!

יואב היטה את אבנר אל השער לדבר איתו בעסקי 'שלו'. אמר רבי יוחנן שדנו דין סנהדרין - מדוע קטלת את עשהאל? המשיך ושאלו בעורמה: 'יבמה גידמת היאך חולצת?' החל אבנר שוחה מלפניו ומראהו, כך היא חולצת בשיניה, שלף יואב חרבו והרגו. (סנהדרין מט.)

תמיהו הלומדים, הרי יואב שואל את אבנר 'מדוע הרגת את אחי עשהאל' - דן אותו דין סנהדרין, והיה לו לאבנר להזהר ממנו. הדבר פלא, היאך לא הרגיש אבנר ששאלה זו נעשתה בעורמה כדי להורגו, למה לא עלה בדעתו להזהר?!

ה"בן יהודיע" תירץ, שנראה שיואב גלגל שאלה זו של חליצת גידמת על ידי דברים הרבה שדיבר עמו.

ב. באותם שנים היו לובשים תפילין כל היום ויואב תפס חרבו ביד שמאל וביד ימין חיבקו. אבנר לא חשד בו שביד שמאל, היד בה קשורות התפילין יהרגנו וישפוך דם נקי. (ועיין יד רמ"ה סם)

הגה"צ ר' מאיר צבי זילברברג אמר בזה תירוץ נפלא, שכעת שיואב פנה ושאל אותו שאלה בתורה הקדושה התעלם אבנר מכל המחלוקות והעניינים שהיו ביניהם והיה כולו שקוע בסוגיה זו של חליצת גידמת, עתה זה כל העולם ויש דבר צדדי של שנאה ומחלוקת שאינם שייכים כעת באמצע הלימוד! תורה מעל הכל!



"עיניך יונים!"

נסיים בן שאיננו שומע בקול אביו ואמו וראוי לשבח...

סיפר הג"ר אברהם הכהן קאהן: פעם באה לפני סבתא מיוצאי רוסיה עם הנכד שלה בן השתים עשרה, שמבקש שימולו אותו. אמרה כי הורי הילד מתנגדים למול את בנם. והוסיפה: 'גם אני איני יודעת מה הנערות שנזרקה בילד שמתעקש למול. אבל היות שרצונו עז כל כך הביאה אותו אלי...' ('ברית אברהם הכהן')

מי שהוא רוצה באמת לכבד את אביו ואמו יעסוק בתורה ובמעשים טובים, שזהו הכבוד הגדול לאבות, שאומרים הבריות: 'אשרי לאב ואם שגידלו בן כזה!'

אבל אם אין הבן הולך בדרך הישר - הרי אבותיו ישאו חרפה עליו והוא מבייש אותם בבושה שאין גדולה הימנה! (קיצו"ש"ע קמ"ג כ"א)



בענין הילד פרא

היה ראוי לעמוד על הרקע של הילד: מצבו במשפחה, יחסיו אל ההורים, מצבו בין אחיו ואחיותיו, לפעמים האח המבוגר לוחץ עליו ביותר. לפעמים אח קטן יותר מוכשר ממנו ודוחהו הצידיה. לפעמים ההורים יותר מזדי תקיפים - צריך לברר למה הוא ילד פרא. (הגה"צ רבי שלמה וולבה - "אגרות ומכתבים" מכתב צ"ט)



סיפר הגאון ר' בן ציון, בנו של הגה"צ רבי יצחק זילבר: ברוסיה, לעיתים קרובות היה אבא לוקח אותנו ליער: אספנו פירות יער, שמענו את זמרת הציפורים. צפינו בנמלים, הוא הראה לנו איך הן קובעות להן מסלול, איך הן סוחבות עלים - מטען שהוא הרבה יותר כבד מהנמלים עצמן.

סיפרה בתו, מרת חוה קופרמן: אבא אהב אנשים פעילים, אקטיביים. לא הייתי ילדה פעילה מדי. אבא רצה שאהיה יותר. כשהוא היה ילד הוא טיפס על כל דבר, אפילו על הארונות... גם אותי, שלא היה לי מושג שיש אפשרות לטפס על ארון, הוא לימד לעשות זאת - ואני נהיית מאד מהחוויה... ("אחד מל"ו")



מכתבו של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין

ערב שבת קודש כי תצא, תשי"ח

'יקרת מכובודו עם בשורתו אודות שמחתו להכניס את בנו היקר לתורה ולמצוות. מברך אני אותו, יתן ה' שיזכה לקנין התורה ומעשה ושיהיה לכבוד לכולנו.

מה גדול ענין החינוך של בית ההורים. כמה מחייבים בנים זהירות לאביהם במעשיהם. כמו כן צריכים להזהר בכל דבריהם נגד פניהם, כי טבע הבנים להיות נמשכים לפי הבנתם אחרי הוריהם. שמעתי דברי הסבא ז"ל שאמר: 'כאשר האב יושב ומדבר איזה לשון הרע חלילה והבן שומע, כאילו שופך כף עופרת רותחת לתוך פיו!'

מפני דוחק הזמן מקצר אני ... וכמובן בערב שבת קודש רחוק לי העת. כתיבה וחתומה טובה לזכות ל... ("אור יחזקאל" מכתבים רצ"ו)



"בננו זה סורר ומורה, איננו שומע בקולנו" - ויש שאינו אוכל וזולל... היה בחור ישיבה שנהג בתעניות וסגופים. הביאו אביו לפני גדולי ישראל. מרן הסטייפלר אמר לו שיאכל את כל מה שמביאים בישיבה, גם אם מביאים חצי כפית ריבה, שיאכל. הבחור שחשב עצמו לחכם יותר מרבינו, לא שמע לדבריו, כיום אינו שומר תורה ומצוות... ("נר לשולחן שבת" מפי ידידי הרה"ג י"ו)



"הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל".

המת שבירך 'מזל טוב'

את המעשה המופלא הבא סיפר הגאון רבי אליעזר עוזר שליט"א, ראש ישיבת לומז'ה סבו, הגאון רבי אליעזר שולביץ, מתלמידי רבינו ישראל סלנטר, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל. בתחילה קבע מושבו בירושלים עיה"ק, עד שעבר לפתח תקוה, להקים את ישיבת לומז'ה. רבי אליעזר שולביץ היה גם מקובל גדול, למד חברותא בסתרי תורה עם רבה של יפו, הגאון רבי נפתלי הרץ הלוי, ומסר שיעור בקבלה לחכמי ירושלים. בשיעור השתתפו בין השאר הגאון רבי יעקב משה חרל"פ, הרב 'הנזיר' והגה"צ רבי אריה לויין. מאז חש רבי אריה רגשי הכרת טובה וידידות נאמנה למשפחת שולביץ, כדרכו לחוש חובת הכרת הטוב למשפחות רבותיו.